

Besse Giersing.

Frk. Julie.

Wm. Knoblauch.

Jean.

Karen Pedersen.

Kristine

I ANLEDNING AF 80 AARS DAGEN FOR
AUGUST STRINDBERGS FØDSEL 27/3 29

KRATERET

PROLOG AF OLAF HANSEN - - FREMSIGES AF FRK. BEATRICE BONNESEN

FRØKEN JULIE

NATURALISTISK SØRGESPIL AF AUGUST STRINDBERG

OVERSAT AF SVEN LANGE - SCENEINSTRUKTØR MAX IBENFELDT

PERSONERNE:

Frk. Julie, 25 Aar.....	Fru Besse Giersing
Jean, Tjener, 30. Aar.....	Hr. Wm. Knoblauch
Kristine, Kokkepige, 35 Aar.....	Frk. Karen Pedersen

Handlingen foregaar i Grevens Køkken Sct. Hansnat

„Frøken Julie“.

Som det synes — lidt upaakrævet havde Theatret i Søndags arrangeret sin Opførelse af Strindbergs „Frøken Julie“ som en Mindeforestilling i Anledning af den store svenske Digters 80 Aars Fødselsdag.

Bortset fra, at hans Fødselsdag jo er en anden Dato, og 80 just ikke hører til de „runde“ Jubilæumstal, trænger en Strindberg-Forestilling næppe til nogen Motivering, udover hvad den har i sig selv, nemlig at være Kunst.

Imidlertid blev det festlige Arrangement Anledning til, at vor Litteratur blev beriget med et nyt Værk af Digteren Olaf Hansen, idet han til Opførelsen havde forfattet en Prolog, kaldet „Krateret“, under hvilket Billede han skildrede Strindberg, hans Liv og Værk, i magtfulde, af høj digterisk Aand baarne Strofer. Den blev ypperligt fortolket af Frøken Beatrice Bonnesen i en paa een Gang greben og gribende Fremførelse.

En mere nærliggende og ogsaa for Publikum tilfredsstillende Begrundelse for Opførelsen vil man imidlertid finde i Ønsket om at give Theatrets nye højtstræbende og talentfulde Karakterskuespillerinde, Fru Besse Giersing, en til hendes Evner og kunstneriske Anseelse mere svarende Opgave end dem, der hidtil er bleven hende betroet i denne Sæson, hvor hun baade figurligt og bogstaveligt har maattet trække i meget lette Kostumer.

Som Julie i Strindbergs dystre og uhyggelige Drama vandt hun en ny Sejrr, der viser Spændkraften og Spændvidden i hendes Talent.

Som i Fjor med Hedda Gabler skabte hun med Frøken Julie en ny scenisk Skikkelse, som vil blive staaende i Erindringen som en Oplevelse, som et scenisk Indtryk af betagende og uforglemmelig Karakter.

Ikke at det blev en helstøbt Skikkelse, ikke at hun var trængt helt ind og ned i Dybderne af denne Kvindes sammensatte Sjæl. Men hvad hun skabte, var baaret af en saa ædel Stræben og naaede ogsaa glimtvis det helt ypperlige, at Spillet aftvang det anspændt lyttende og forstaaende Publikums højeste Beundring.

Anslaget var saaledes ikke rigtigt. Hendes „Entré“ var svag. Hun kom fra en Kulisse og ikke fra den Sommernattens Koglen og Dansens Ophidselse, som forklarer Julies sexuelle Exaltation, under hvilken Lakajen bliver fristende for hendes Sanser, ligesom den under Koketteriets Dristighed forklarer hendes æggende og lokkende Magt over den i hvert Fald til at begynde med fuldt ud korrekte Lakaj.

I det hele maa det vist siges, at Skikkelsen i alle de første Scener var ikke saa lidt fortegnet i Forhold til Digterens Intentioner med den.

Stykket blev til i hans mest gløddende Kvindehadperiode. Frøken Julie hører ind i det Galleri af Dyr i Kvinders Skikkelse, som han da yndede at tegne. Hun er en saadan Halvkvinde, en udartet, arvelig belastet Adelsdame, af høj Rang og Kultur, men ligger under for sine laveste dyriske Drifter, til de fortærer hende.

Af denne Skikkelse saae man kun Antydninger i Fru Giersings Spil; og det forrykkede i nogen Grad hele den psykologiske Motivering, ligesom ogsaa en noget uheldig Maske bidrog til at give et falsk ydre Billede.

Men efter at Ulykken er sket, efter at Julie har givet sig sine Sanser i Vold og fornødret sig i et Øjebliks Forglemmelse og forstaar Vidden af den Ulykke, hun har styrtet sig i, tog Fruens Spil Form og Fasthed og steg fra Scene til Scene i tragisk Dybde, ikke just i de store Liniers Form, men i Menneskelighed, i gribende Smerte og Sjælenød, i et aandeligt og sjæleligt Sammenbrud, saa man forstod, at for dette Menneske var kun Døden tilbage. I den sidste Scene, hvor Selvmordet er den eneste Udvej, gav Fruen et saa gribende sandt Billede af haabløs Fortvivlelse, med Dødens Skygger allerede omsvævende de hærgede Ansigtstræk og Øjnenes dødelige Bristen, at man et Øjeblik blev sig bevidst, hvad Kunst er, hvad Kunst formaar.

Som Lakajen Jean havde Fruen en ganske fortrinlig medspillende i Hr. Knoblauch. Han var helt igennem „Strindberg“. Figuren er Ud-

tryk for den Foragt, det Had for den lavere Race, for Plebejeren, som Digteren i den samme Periode, hvor han var grebet af Tidens Nietzsche-paavirkede „aristokratiske Radikalisme“.

Ogsaa Jean er et Menneskedyr, gemen, raa, brutal, en halvdannet Opkomling, der i Julies Fald kun ser et Middel til at svinge sig i Vejret. Hr. Knoblauch tegnede denne Skikkelse op med haard, ubarmhertig Haand uden et eneste forsonligt Træk; og han gennemførte

med stor Sikkerhed Dobbeltspillet mellem den ydre Lakajfernis og den indre Sjælsraahed.

I de sidste Sceners Sammenspil mellem Adelsfrøkenen og Lakajen, hun i sit Sammenbrud, han i hoven Hoveren, sprang Hadet og det Kjønnenes Fjendskab, som er Stykkets inderste Kjerne, frem med næsten paradigmatiske Styrke.

Endelig gled Frøken Karen Pedersen som Kokkepigen Kristine ind i Billedet som Stykkets tredje Figur og supplerede det med den Linie af folkelig stram Ærbarhed og kristelig Selvfærdighed, som danner dets ironiske Baggrund. Og upaavirket og upaavirkelig foretager hun sine kokkepigelige Forretninger i Køkkenet uden Tanke paa Publikum, „uden Frygt for dets Utaalmodighed“, som Digteren udtrykkelig foreskriver det i sin Scenearvisning.

Saaledes fik da Aarhus igjen et Stykke af den i vore Dage udskregede og nedrakkede „Naturalisme“ at se. Vist er det uhyggeligt og gribende, vist er det enerverende og oprivende, og sikkert er dets Problem næppe mere af den Uløselighed, som det var for hin Tid. Men ingen vil nægte, at det er et Skuespil for den tænkende, og at det er en stor Digter, der taler. Og det er til Theatrets Ære, at det formaar at fremføre et Stykke af saa dødelig en Alvor som dette paa saa fuldt ud en kunstnerisk forsvarlig Maade.

Karen Pedersen.
Kristine

SEL 27/3 29

E BONNESEN

E

B E R G

LD T

Besse Giersing
Vm. Knoblauch
Karen Pedersen
at

ragt, det Had for
e, for Plebejeren,
en samme Periode,
grebet af Tidens
kede „aristokrati-“
et Menneskedyr,
tal, en halvannet
i Julies Fald kun
at svinge sig i Vej-
uch tegnede denne
ed haard, ubarm-
den et eneste for-
han gennemførte

rhed Dobbeltspillet
Lakajfernis og den
ed.

ceners Sammenspil
kenen og Lakajen,
nbrud, han i hoven
ng Hadet og det
dskab, som er Styk-
jerne, frem med
matisk Styrke.

Frøken Karen Pe-
okkepigen Kristine
om Stykkets tredje
lerede det med den
g stram Ærbarhed
vretfærdighed, som
niske Baggrund. Og
upaavirkelig foreta-
okkepigelige Forret-
net uden Tanke paa
len Frygt for dets
, som Digteren ud-
skriver det i sin

da Aarhus igjen et
i vore Dage udskre-
kede „Naturalisme“
r det uhyggeligt og
er det enerverende
og sikkert er dets
mere af den Uløse-
det var for hin Tid.
nægte, at det er et
en tænkende, og at
Digter, der taler. Og
rets Ære, at det for-
bre et Stykke af saa
r som dette paa saa
nstnerisk forsvarlig

Beatrice Bonnesen.

KRATERET.

Prolog ved Aarhus Teaters Mindeforestilling
for August Strindberg.

At Olaf Hansen.

Vi staar ved et udbændt Krater,
dets Rande er oversnet.
Blokke i Bjærgformater
er vidt over Egnen spredt.
De kom, under Drøn, for at hindre
Jordens Skal i at splintre
op fra det glødende Indre,
Dybet i vor Planet.

Krateret syder og slynger
sin Lavaglød, sit Slam,
sine Sten, sine Askedynger
op over Bjærgets Kam.
Dets Ildfos ruller og glider,
brænder sig Vej og svider —
ogsaa dets egne Sider.
Det er som et Billed paa ham.

Strindberg er Kratervulkanen,
virker, naar Dybet vil.
I Krampe dirrer Titanen
under Kræfternes voldsomme Spil.
Fastheden tager han fra os,
han ryster hver enkelt af os —
hans Værk bringer Bud fra Kaos,
den Ild, hvori alt blev til.

Han er Sol over syngende Enge
i Lærkernes Morgengry —
han er raa og skurrende Streng
fra en Snask i en skiden By.
Han er Hungren i Rovfuglskriget,
han er Ravnens Klør i Liget,
han er Svalens Smut over Diget
og den sortnende Trækfuglesky.

Han er Overmennesket, Guden,
Knuser af Tschandala —
han er Slaven i Dyrehuden,
den piskede Paria.
Han har vrænget ad Pøbelvrælet,
og sky har sit Sind han fjælet,
han har smædet Herren og knælet
for Korset paa Golgatha.

I

Og Kvinden har Englens Renhed,
hun er Templet i Davids Stad —
og hun skjuler Tøjtens Gemenhed
under Dydernes Figenblad.
Hun er selve hans Sjæl forskønnet,
hun er Hunnen, Fristeren, Kønnen —
hans Hjærte har sitret og stønnet
under flængende Elskovskvad.

Hun er Giftenes Svulm i Slangen,
og Sot hun i Aaren slaar —
hun er allerlavest i Rangen
blandt Krybet i Menneskets Gaard.
Hun er den, han sætter sin Fod paa,
hun er den, han spilder sit Mod paa,
hun er den, han drypper det Blod paa,
der strømmer fra Hjertets Saar.

Han pisker hende med Svøber,
han snærer hende i Bur —
han er en fanatisk Døber,
en Viser paa Tidens Ur.
Han rydder i Skovens Tykning,
rejser sin Verdensbygning,
stiller sig stolt paa dens Rygning
og blæser sin trodsige Lur.

Han ser sig syg paa det sunde,
forblødt af Strid og Men;
han ser en Plet af det onde
i hver, som tror, han er ren.
Han er Nyder og Livsfornægter,
han er Stønnen af søgende Slægter,
han er Videnskabens Forfægter
og en Drøm om de vises Sten.

Han stirrer i kogende Vædske,
naar Solen er veget i Vest —
han tager af spraglede Æsker
sit Skrud som Mysteriepræst.
Han er Guldet i Grus begravet,
han er Fund, der funkler som Ravet,
han er Aaen strømmet i Havet,
han er Underverdenens Gæst.

II.

Lever den hvirvlende Jord, saa lever den evige Uro
stadig under din Fod, synes Vulkanen end slukt.
Dør der en flammende Sjæl, dør selve Flammen dog ikke —
ser du end aldrig dens Lys, mærkes den ildnende Lugt.
Staar du ved Kraterets Rand, og dækkes Kammen af Sneen,
fik med dets Kraft man maaske, ej med dens Virkninger Bugt.
Mangen, der lever, er død, og mangen en død er i Live,
gennem den susende Tid hører du Aandens Flugt.
Bæres en Digter til Jord, og ser du ham ej med dit Øje,
rækkes der dog af hans Haand til dig en læskende Frugt.
Hvad skal da give igen? Du skal intet give, du kan ej —
Underverdenens Gæst skjules af Taage og Fugt.

III.

I Lavaørk,
hvor alt er dødt,
staar Ilden størknet,
støbt og stødt.
Dens Glød har brændt
Titanens Haand,
dens Lue tændt
hans Kunstneraand.

I hver en Sprække
op der gror
tre Døgn i Træk
et Blomsterflor
med Kronen skær,
med Stilken skør,
og Vind og Vejr
dens Blade strør.

Til Dødningslandet
Baaden gaar.
Ved Stykses Strand
Titanen staar,
kun Skygge nu,
men urofyldt
som før af u- og
selvforskyldt.

Fyld Aar for Aar,
du Valmublomst
hver Rift ved Vaarens
Atterkomst,
og sæk din Duft
og stæk din Kraft
i Himlens Luft,
i Duggens Saft.

Og, Foraarsviud,
vift sommerblid,
omkring en Kind
saa dødningshvid,
og bring en Stund
en kvalfyldt Mand
et Valmublund
fra Livets Land.